

Ключевые слова: рынок вооружений, многополярность, военный потенциал, геополитический конфликт, экспортер, импортер.

Kamianetska O.V.

Kyiv National University of Trade and Economics

GLOBAL MARKET TRENDS WEAPONS AMID GEOPOLITICAL CONFLICT EXACERBATION

Summary

The article analyzes the current state of the global arms market. Investigates trends in its change as a result of worsening geopolitical conflicts and multipolar world. The place of Ukraine on the market today is the impact of the arms of the military conflict on its further development.

Keywords: arms market, multipolarity, military capabilities, geopolitical conflict, exporter, importer.

УДК 657.243

СТАНДАРТИЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ ВІДПОВІДНО ДО МІЖНАРОДНОЇ ПРАКТИКИ ОБЛІКОВОГО ПРОЦЕСУ

Кац М.В., Швець В.Г.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

У статті висвітлено загальноприйняту міжнародну практику документального оформлення операцій купівлі-продажу товарно-виробничих запасів, здійснено її порівняння з досвідом проведення таких операцій в вітчизняному обліку та запропоновано можливі варіанти його удосконалення і спрощення на основі стандартизації та гармонізації відповідно до світових стандартів.

Ключові слова: облік, документування, стандартизація, замовлення постачальнику, видаткова накладна, податкова накладна.

Постановка проблеми. Стандартизація бухгалтерського обліку на вітчизняних підприємствах відповідно до міжнародної практики і досвіду є необхідною умовою подальшого розвитку нефінансових підприємств і організацій на шляху інтеграції у світову спільноту. Це дозволить значно спростити сам процес відображення господарських операцій, зменшити, головним чином, документальне навантаження, а також розширити масштаби діяльності.

Ці зміни будуть корисними, перш за все, з практичної точки зору ведення бухгалтерського обліку. Ініціатори законопроектів про затвердження нових і нових форм і кількості документів, реєстрів тощо, за допомогою яких відображаються господарські операції підприємств, замислюються лише над тим, яким чином можна посилити контроль за діяльністю юридичних осіб, і зовсім не думають про те, яким тягарем для організації є збір, ведення, зберігання і моніторинг усієї необхідної документації. На підприємствах з більш-менш великими обсягами діяльності суто документальною роботою займаються цілі відділи, в обов'язки яких входить виключно отримання, перевірка і підготовка до зберігання розхідних документів, якими оформлюються операції купівлі-продажу продукції, товарів та надання послуг. Також велика кількість первинної документації призводить до невчасного її отримання, помилок в датах документів, їх нумерації, розбіжностей через різні способи заокруглення в видатковій і податковій накладних, наприклад, витрат часу на виправлення та доставку правильного варіанту, а найголовніше – штрафних санкцій з боку органів державної податкової служби України за будь-яке з цих порушень.

Мета статті – дослідити міжнародну практику документального оформлення операцій купівлі-про-

дажу товарно-виробничих запасів, здійснити її порівняння з досвідом проведення таких операцій в вітчизняному обліку та запропонувати можливі варіанти його удосконалення і спрощення на основі стандартизації та гармонізації відповідно до світових стандартів.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі завдання:

- висвітлити основні види бухгалтерських документів, якими оформляються операції купівлі-продажу товарів у світовій практиці;

- дослідити доцільність використання міжнародного досвіду в частині документального оформлення придбання або продажу запасів.

Виклад основного матеріалу. Розглянемо закордонний досвід документального оформлення господарських операцій із придбання товарно-виробничих запасів, головним чином, звертаючи увагу на кількість необхідних для цього первинних документів, та порівняємо його з вітчизняним. Міжнародна практика пропонує застосовувати 3 види основних документів для оформлення господарських операцій надходження/продажу запасів: замовлення постачальнику (*Purchase order*), накладну (*Invoice*), податкову накладну (*VAT invoice*), якщо підприємство зареєстровано, як платник податку на додану вартість [5].

Замовлення постачальнику (*Purchase order*) – офіційна пропозиція, бажання покупця придбати певну кількість/об'єм товару за погодженою ціною. Момент прийняття замовлення продавцем є моментом початку існування/укладення контракту між постачальником продукції та її покупцем, до цього моменту договору не існує. Таке замовлення не оформлюється на паперових носіях, а відправляється в електронному вигляді через мережу Інтернет [4]. В Україні поширена трошки інша практика оформлення замовлення постачальнику: це відбувається, як правило, в усній

формі по телефону або в письмовій через електронну пошту з подальшою необхідністю укладання договору, в якому зазначаються: кількість, вартість, терміни поставки товару тощо. Такі розбіжності пов'язані, в першу чергу, з тим, що вітчизняна електронна торгівля ще не отримала такого поширення та розвитку, як за кордоном, і далеко не всі виробничі підприємства мають повноцінні офіційні сайти в мережі Інтернет, на яких би була повністю представлена їх продукція з можливістю оформляти замовлення на її придбання. Отже, міжнародний *Purchase order* може реально замінити два українські документи: замовлення постачальнику і контракт.

Накладна (*Invoice*), що випикується продавцем продукції її покупцю, крім основного свого призначення (відображення найменування товару, його кількості і ціни), поєднує в собі ще рахунок-фактуру (вказується період бажаної оплати за товар) [2]. Таким чином, два вітчизняні документи (видаткова накладна і рахунок-фактура) можна замінити одним. Крім того, важливим нюансом є те, що накладні в міжнародній практиці не обов'язково завіряти підписами та мокрими печатками підприємств, а це, в свою чергу, дозволяє відправляти їх в електронному вигляді, як повноцінні документи, що можна відображати в обліку, та які мають юридичну силу. Адже, відомо, що процес підписання видаткових накладних з обох сторін в українській практиці займає багато часу, особливо, якщо контрагенти територіально знаходяться в різних регіонах і частинах країни, і не рідко документи губляться під час доставки/передачі їх поштою, що не дозволяє вчасно відображати їх в обліку. Щоб вирішити цю проблему, вітчизняні бухгалтери роблять проведення в базах ведення бухгалтерського обліку на підставі сканкопій документів, які їм відправляють постачальники. Але і це не є рішенням проблеми, оскільки дуже поширеними є випадки, коли оригінали документів при отриманні відрізняються від сканкопій, які надсилались раніше, в частині вартості, кількості, дат, нумерації тощо, і їх виправлення, а також час на отримання нових може затягуватися на тривалі терміни. Тому поширеною практикою діяльності вітчизняних підприємств є отримання документів із затримкою в 2-3 місяці від дати події.

15 квітня 2014 року Верховна Рада України прийняла законопроект «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення порядку відкриття бізнесу». Як закон, він набирає чинності через шість місяців з дня його опублікування, тобто восени 2014 року ми вже зможемо оцінити всі його нововведення, а саме з 6 листопада 2014 р. Одними з найважливіших – є відміна обов'язковості печаток [9].

Колись імперативна норма «повинен» тепер буде звучати так: «Суб'єкт господарювання може мати печатки». Тобто, чи мати печатку кожне підприємство буде визначати на власний розсуд.

Печатки виключені тепер з обов'язкових атрибутів багатьох документів: договорів, реєстраційних документів (протоколи загальних зборів, реєстри присутніх), довіреностей виданих від імені юридичних осіб, звітів про оцінку майна. Норми законів, які містили фрази «засвідчені підписом уповноваженої особи» тепер не містять слів «та скріплені печаткою». Фактично така відміна надає офіційного статусу документам за наявності лише підпису уповноваженої особи [8].

Варто зазначити, що Кіпр має позитивний досвід стосовно права застосування печаток. Зокрема, законодавством Кіпру, що регулює діяльність компанії, передбачено наявність так званої «корпоративної печатки», підпис будь-якої уповноваженої

компанією особи прирівняний за юридичною силою до відтиску печатки. Проте, навіть не зважаючи на наявність такої печатки, письмові угоди, які раніше необхідно було підписувати під корпоративною печаткою компанії, можна підписувати і без такого відтиску. Втім, обов'язковість використання печатки може бути встановлено статутом компанії, який, зазвичай, окрім наявності такої печатки, встановлює необхідність підпису двох або більше осіб (наприклад, двох директорів або директора і секретаря). Таким чином, компанія самостійно приймає рішення щодо необхідності використання печатки при веденні господарської діяльності.

Так само знаковим є досвід США. У більшості штатів обов'язковість наявності печатки не закріплена на законодавчому рівні. Наявність печатки, насамперед, створює презумпцію належного підписання документа корпорацією. Тим не менше, це не виключає у подальшому можливість доведення у судовому порядку того, що така печатка була використана особою, яка не мала на те повноважень. За відсутності печатки такої презумпції немає, отже сторони у судовому порядку муситимуть доводити повноваження підписанта на загальних підставах. Стосовно кількості підписів, то законодавчо не встановлено щодо цього спеціальних правил. У деяких штатах законом передбачено, що наявність більшої кількості підписів лиш підвищує юридичну силу документа. Так, корпоративне законодавство Каліфорнії встановлює, що в разі підписання документа головою ради директорів, президентом, або віце-президентом, а, крім того, секретарем або фінансовим директором, корпорація не може заперечувати угоду, посиляючись на відсутність у зазначених осіб компетенції [10].

На наш погляд, юридичні особи не відмовлятимуться одразу від використання печатки, оскільки це є сталою практикою у вітчизняних господарських відносинах. На сьогодні державою не передбачено механізмів засвідчення справжності підпису на угодах, окрім печаток, а тому прийняття даних змін може призвести до збільшення кількості позовів про визнання документів недійсними, звернень до відповідних експертних установ для встановлення дійсності підписів.

Так чи інакше, підприємцю необхідно буде на свій страх і ризик приймати рішення щодо використання або невикористання печаток при здійсненні господарської діяльності або ж приймати рішення щодо нотаріального посвідчення документів, що, у свою чергу, призведе до додаткових витрат.

Податкова накладна (*VAT invoice*) в міжнародній практиці мало чим відрізняється від вітчизняної. Виконує таке ж призначення та випикується на тих же підставах, як і в Україні. Єдиною значною відмінністю є те, що її не треба, як і інвойс, завіряти підписом уповноваженої особи та печаткою підприємства, що робить можливим передачу її контрагенту через мережу Інтернет [7]. Це дозволяє дуже оперативно відображати документ в обліку. Таке спрощення значно б полегшило роботу облікового персоналу по відображенню і проведенню податкових накладних в обліку. Як вже зазначалось раніше, оригінал документу може дуже довго надходити до бухгалтерії контрагента, тому часто деякі податкові накладні відображаються в обліку наступним місяцем за місяцем їх фактичного створення. Це, в свою чергу, призводить до збільшення податкового зобов'язання з податку на додану вартість підприємства, яке б можна було зменшити на суму податкового кредиту, якщо б оригінал податкової накладної вчасно надійшов до бухгалтерії. Також виникає багато проблем з виправленням певних даних у

самій формі податкової накладної. Державна податкова служба України надзвичайно прискіпливо перевіряє всю інформацію, зазначену у документі. Поширеними є випадки, коли у підприємства знімали право на податковий кредит у разі неправильного написання назви компанії у податковій накладній, при чому маються на увазі не граматичні помилки, а скорочення назви форми господарювання (з «Товариство з обмеженою відповідальністю» на «ТОВ»), також розмір літер (якщо в установчих документах назва компанії пишеться великими літерами, то і у податковій накладній вся назва має бути прописана великими літерами). Якщо постачальник випадково виписав податкову накладну з певними помилками, то їх виправлення і доставка правильного варіанту займе багато часу. Чомусь відправлення податкових накладних в електронному вигляді з електронними підписами підприємства і відповідальної особи зовсім не набули поширення в Україні. Одиниці юридичних осіб передають своїм контрагентам податкові накладні в такий спосіб, абсолютно ж більшість – все ще видає їх на паперових носіях, хоча ця норма в українському законодавстві вже скасована.

Таким чином, існує реальний механізм спрощення документального оформлення операцій купівлі-продажу товарно-виробничих запасів, головним чином, шляхом скорочення кількості таких документів.

Рис. Документальне оформлення процесу купівлі-продажу товарно-виробничих запасів: вітчизняний та міжнародний досвід

Таке нововведення дозволить не тільки спростити обліковий процес на українських підприємствах, а також сприятиме відкриттю ними представництв закордоном, або ж іноземні компанії створюватимуть структурні підрозділи в Україні. А однакові схеми документального оформлення операцій купівлі-продажу сприятимуть зведенню даних діяльності до єдиної бази, що об'єднує кілька підприємств в різних країнах світу.

Висновки. Стандартизація документального оформлення операцій купівлі-продажу товарів відповідно до міжнародної практики є не лише необхідною умовою подальшого розвитку нефінансових підприємств і організацій на шляху інтеграції у світову спільноту, але і значним спрощенням з точки зору практики відображення і проведення таких операцій в обліку. Перш за все, це зменшить документальний тягар, який зараз є проблемою абсолютно всіх діючих великих і середніх підприємств в частині збору, ведення, зберігання і моніторингу усїєї необхідної документації, а також сприятиме розвитку електронної торгівлі, що також дозволить значно економити час і ресурси підприємств. Додатково це призведе до вдосконалення бухгалтерського обліку на основі використання сучасних інформаційних технологій, які є реальним механізмом спрощення та економії часу на проведення абсолютно всіх господарських операцій підприємства.

Також хотілось би зазначити, що зараз вже доволі поширеною є практика складання фінансової звітності і ведення бухгалтерського обліку за міжнародними стандартами. Але переймаючи основні норми, вимоги та правила, нововведення чомусь майже не стосуються змін у документальному оформленні господарських операцій. Українське законодавство досі пропонує величезну кількість первинних документів, на основі яких вимагається відображати факти господарської діяльності в обліку. Однозначно, позитивними б зрушеннями стали певні спрощення і покращення в цьому напрямку.

Список літератури:

- Dobler, Donald W; Burt, David N (1996). Purchasing and Supply Management, Text and Cases (Sixth Edition ed.). Singapore: McGraw-Hill. – p. 70.
- Invoice [Електронний ресурс] // Wikipedia: [сайт]. – Режим доступу: <http://en.wikipedia.org/wiki/Invoice>
- Overview of Accounting Process for Purchase Orders [Електронний ресурс] // University of Toronto: [сайт]. – Режим доступу: <http://www.finance.utoronto.ca/services/finmgmtpo/process.htm>
- Purchase order [Електронний ресурс] // Wikipedia: [сайт]. – Режим доступу: http://en.wikipedia.org/wiki/Purchase_order
- Purchasing Documents and Procedure [Електронний ресурс] // Leoisaac: [сайт]. – Режим доступу: <http://www.leoisaac.com/fin/exercise18.htm>
- Recording purchases [Електронний ресурс] // CliffsNote: [сайт]. – Режим доступу: <http://www.cliffsnotes.com/more-subjects/accounting/accounting-principles-i/accounting-for-a-merchandising-company/recording-purchases>
- VAT invoices: what they must show [Електронний ресурс] // HM Revenue&Customs: [сайт]. – Режим доступу: <http://www.hmrc.gov.uk/vat/managing/charging/vat-invoices.htm#1>
- Відміна печаток [Електронний ресурс] // AlterSign — надійний захист інформації: [сайт]. – Режим доступу: <http://altersign.com.ua/pro-kompaniju/novynu/50-vidmina-pechatok>
- Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення порядку відкриття бізнесу» № 1206-VII від 15 квітня 2014 р. [Електронний ресурс] // Верховна Рада України [сайт]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1206-18>
- Нааявність печаток – право, а не обов'язок [Електронний ресурс] // Spektor law firm: [сайт]. – Режим доступу: <http://spektor.ua/uk/article/nalitchie-petchatey-v-pravo-a-ne-obyazannosty>

Кац М.В., Швець В.Г.

Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко

СТАНДАРТИЗАЦИЯ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА НА ПРЕДПРИЯТИЯХ УКРАИНЫ В СООТВЕТСТВИИ С МЕЖДУНАРОДНОЙ ПРАКТИКОЙ УЧЕТНОГО ПРОЦЕССА

Аннотация

В статье раскрыто общепринятую международную практику документального оформления операций покупки-продажи товарно-производственных запасов, проведено сравнение с опытом проведения таких операций в национальном учете и предложено возможные варианты его усовершенствования на основе стандартизации и гармонизации в соответствии с международными стандартами.

Ключевые слова: учет, документирование, стандартизация, заказ поставщику, расходная накладная, налоговая накладная.

Kats M.V., Shvets V.G.

Taras Shevchenko National University of Kyiv

ACCOUNTING STANDARDIZATION BASED ON INTERNATIONAL PRACTICE FOR THE UKRAINIAN ENTERPRISES

Summary

Standardization of the national enterprises' accounting in compliance with international standards is an essential condition for further development of nonfinancial institutions in their integration into the global economic community. The accounting upgrade is expected to be very effective primarily from the perspective of accounting practice. Out-of-Ukraine based international companies commonly use twice less primary accounting documents for buy-sell transactions and their recording. This practice should be applied to the Ukrainian business to bring the accounting of national companies in compliance with their foreign subsidiaries. Likewise it is to simplify accounting for international companies that have subsidiaries in Ukraine.

Keywords: accounting, bookkeeping, standardization, purchase order, invoice, VAT invoice.

УДК 339.5.012:332.1

РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

Ключник А.В., Каплунова О.В., Плеханова А.В.

Миколаївський національний аграрний університет

У статті досліджено сутність та вплив регулювання зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД) на регіональному рівні. Розглянуто види регулювання ЗЕД та функції органів регулювання ЗЕД на регіональному рівні. Обґрунтовано значення та необхідність здійснення регулювання ЗЕД з метою стимулювання прогресивних структурних змін в економіці країни.

Ключові слова: регулювання зовнішньоекономічної діяльності, державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності, недержавне регулювання зовнішньоекономічної діяльності, органи регулювання зовнішньоекономічної діяльності, регіональний рівень.

Постановка проблеми. В сучасних умовах економічної нестабільності та постійного пошуку суб'єктів ЗЕД своєї ніші на зовнішніх ринках, важливо необхідним фактором для їх розвитку і закріпленню, як гідних і конкурентоспроможних суб'єктів ЗЕД на зовнішніх ринках виступає – регулювання зовнішньоекономічної діяльності, однією з цілей якого є створення умов для залучення економіки України в систему світового поділу праці та її наближення до ринкових структур розвинутих зарубіжних країн.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню питання регулювання зовнішньоекономічної діяльності за його різними аспектами та напрямками приділялась значна увага з боку як вітчизняних, так і зарубіжних науковців, таких як: О. Амоша, В. Бабенко, І. Багрова, Л. Батченко, О. Білорус, С. Бойко, І. Бураковський, О. Гаврилук, А. Гальчинський, Д. Задохайло, С. Захарін, Е. Зінь, Ю. Іванов, Є. Кузьмін, В. Мамутов, І. Михасюк,

Н. Мікула, В. Новицький, О. Носова, Л. Савельєв, В. Сухарський, Н. М. Тюріна, А. Філіпенко, О. Шкурпій, А. Яковлев, Дж. Бейкер, П. Божик, М. Боскін, В. Карашевські, Ю. Котинські, Р. Моксон, М. Портер, Дж. Сакс, Р. Фатхудинов, Р. Фінстра.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на створений механізм регулювання зовнішньоекономічної діяльності та розроблену законодавчу базу, що виступає інструментом регулювання зовнішньоекономічної діяльності, як на макрорівні, так і на регіональному рівні, не у повній мірі забезпечується ефективна зовнішньоекономічна діяльність підприємств.

Мета статті. Метою цієї роботи є обґрунтування теоретичних засад та практичних рекомендацій, щодо регулювання зовнішньоекономічної діяльності на прикладі Миколаївської області.

Виклад основного матеріалу. Регулювання зовнішньоекономічної діяльності – це забезпечення збалансування економіки та рівноваги внутрішньо-